

19/5/2021

Ομιλία και παρέμβαση του Αλέξη Τσίπρα, Προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία, κατά την 1^η ζωντανή διαδικτυακή εκδήλωση του κύκλου συζητήσεων Νέες και νέοι επιστήμονες: εμπόδια και προοπτικές, με θέμα:
«Νέες & Νέοι Επιστήμονες & η Οικονομία της Γνώσης»

Ευχαριστώ πολύ που μου δίνετε αυτή τη δυνατότητα, θέλω να ευχαριστήσω πρώτα απ' όλα τους τρεις συνδιοργανωτές, το Ινστιτούτο «Νίκος Πουλιαντζάς», το Ινστιτούτο Εναλλακτικής Πολιτικής ΕΝΑ, και το Δίκτυο για την υπεράσπιση της δημόσιας παιδείας, που οργανώνουν σήμερα αυτή τη διαδικτυακή συζήτηση με πολύ σημαντικούς προσκεκλημένους, σε ένα θέμα που κατά την άποψή μου πράγματι είναι ένα θέμα που θα έπρεπε να μας απασχολεί, αφορά το σήμερα και το αύριο της χώρας τους νέους και ιδιαίτερα τους νέους επιστήμονες, δηλαδή αυτούς τους ανθρώπους τους οποίους η κάθε ελληνική οικογένεια έχει επενδύσει για ένα καλύτερο μέλλον.

Δυστυχώς δεν είναι στο επίκεντρο αυτή η συζήτηση και χαίρομαι που με δική σας πρωτοβουλία προσπαθούμε να τη θέσουμε στο επίκεντρο και συνδυάζεται και με τη περίοδο που καταθέσαμε την πρότασή μας για ένα διαφορετικό μοντέλο ανάπτυξης και την αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης, αλλά μια αξιοποίηση που εμείς θέλουμε να αλλάξει και το παραγωγικό πρότυπο και το παραγωγικό μοντέλο, δίνοντας έμφαση στις ανάγκες της νέας γενιάς, στις ανάγκες της νέας εποχής.

Θα ήθελα να ξεκινήσω την παρέμβασή μου προσπαθώντας να απαντήσω στο ποιο είναι το πρόβλημα που έχουμε σήμερα. Το πρόβλημα είναι ότι η χώρα διαθέτει ένα υψηλότερης κατάρτισης εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, το οποίο αδυνατεί να το εντάξει στο παραγωγικό της μοντέλο. Έχει ένα ανεκμετάλλευτο ανθρώπινο κεφάλαιο.

Και δυστυχώς η σημερινή κυβέρνηση αντί να προσπαθεί να δώσει λύσεις σε αυτό το πρόβλημα, νομίζω ότι με τις πολιτικές της εντείνει το πρόβλημα αυτό ακόμη περισσότερο. Πρώτα απ' όλα η κυβέρνηση αυτή έχει πολύ περισσότερες δυνατότητες από ότι όλες οι προηγούμενες κυβερνήσεις να δώσει απαντήσεις σε αυτό το πρόβλημα.

Όλες οι προηγούμενες κυβερνήσεις ιδιαίτερα από το **2009** και μετά και η δική μας είχαμε τον στενό δημοσιονομικό κορσέ. Η κυβέρνηση αυτή πέρα του ότι βρήκε **37** δις στα ταμεία της βρέθηκε βεβαίως σε μια μεγάλη δυσκολία για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης, εντούτοις όμως έχει εργαλεία που καμία άλλη κυβέρνηση δεν είχε στο παρελθόν.

Έχει τη δυνατότητα να δανείζεται πάρα πολύ φτηνά εξαιτίας του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, έχει την ευχέρεια να μην έχει δημοσιονομικούς περιορισμούς διότι εξαιτίας της πανδημίας μπήκαμε σε αυτό που ονομάζεται ρήτρα διαφυγής, δεν τηρείται το Σύμφωνο Σταθερότητας, και για την επόμενη μέρα έχει ένα πολύ σημαντικό πακέτο, 19 δις σε επιδοτήσεις γύρω στα 12 σε δανεισμό, συν τα 40 που είναι οι πάγιοι ευρωπαϊκοί πόροι του ΕΣΠΑ που μπορεί να τους καταναείμει έτσι ώστε να αντιμετωπίσει αυτό το πρόβλημα.

Αντί όμως να έχει ένα σχεδιασμό, μια στρατηγική για την αντιμετώπιση του προβλήματος, η δική μας η αίσθηση είναι ότι δεν αντιλαμβάνεται την ανάγκη να επενδύσουμε στη γνώση, την ανάγκη να επενδύσουμε στην προστιθέμενη αξία της γνώσης και στο ανθρώπινο κεφάλαιο, στο ανθρώπινο δυναμικό.

Η στρατηγική της είναι μια στρατηγική μείωσης του εργασιακού κόστους και ενός ανταγωνισμού προς τα κάτω, στο όνομα μιας ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, ένα μοντέλο το οποίο έχει αποτύχει. Έχει αποτύχει και στο παρελθόν, είναι βέβαιο ότι θα αποτύχει και στο μέλλον.

Ήθελα με την ευκαιρία να πω ότι όλη αυτή η συζήτηση για το εργασιακό νομοσχέδιο που θα ανοίξει το επόμενο διάστημα, που είναι ένα κομμάτι σημαντικό της στρατηγικής της κυβέρνησης για το παραγωγικό μοντέλο που οραματίζεται, δεν αφορά μόνο τους ανειδίκευτους εργάτες, αφορά και τους επιστήμονες, το επιστημονικό δυναμικό που είτε βρίσκεται στην ανεργία, είτε στην υποαπασχόληση, είτε στη χαμηλά αμειβόμενη εργασία.

Ας προσπαθήσουμε να δούμε το πρόβλημα και να ψάξουμε να βρούμε κάποιες απαντήσεις. Υπάρχει σήμερα ένας μεγάλος αριθμός επιστημόνων οι οποίοι σύμφωνα με κάθε κριτήριο είναι άριστοι για τους οποίους δεν υπάρχει μια σταθερή πολιτική ως προς το μέλλον τους. Θα το ονόμαζα εγώ «επιστημονικό πρεκαριάτο».

Πάρα πολλοί νέοι και νέες εργάζονται σε πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα, αλλά και στον ιδιωτικό τομέα κάτω από ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες και χωρίς να υπάρχει ένα ομογενοποιημένο καθεστώς εργασιακών όρων και εργασιακών σχέσεων, με πάρα πολύ χαμηλές, για τις δυνατότητές τους και για τις σπουδές τους, αμοιβές.

Αυτό είναι και η αιτία που δημιουργεί που γεννά το **brain drain**. Το φαινόμενο που όλοι αναγνωρίσαμε ως μάστιγα για τη χώρα από το 2010 και μετά.

Έτσι από τη μια έχουμε επιστήμονες άνεργους υποαμειβόμενους, εργαζόμενους ενδεχομένως πολλές φορές σε τελείως διαφορετικό επιστημονικό αντικείμενο από αυτό το οποίο σπούδασαν και από την άλλη έχουμε ένα πολύ μεγάλο κύμα νέων επιστημόνων που ψάχνει να βρει κάτι καλύτερο φεύγοντας από τη χώρα.

Και το **brain drain** αποτελεί ένα πολύ μεγάλο οξυμένο πρόβλημα, στο βαθμό μάλιστα που αυτά τα παιδιά, αυτούς τους νέους το δικό μας εκπαιδευτικό σύστημα έχει σπουδάσει, έχει δώσει αυτά τα εφόδια, έχουν «κοστίσει» δημόσιες δαπάνες στο εκπαιδευτικό μας σύστημα, αλλά δεν μένουν εδώ για να δώσουν προστιθέμενη αξία στην ελληνική οικονομία και στηρίζουν άλλες οικονομίες.

Ποιοι είναι οι λόγοι φυγής; Θα έλεγε κανείς ότι είναι πολλοί. Είναι η αναξιοκρατία; Είναι. Είναι ο νεποτισμός και η γραφειοκρατία; Είναι. Κυρίως όμως οφείλεται στην αναντιστοιχία προσφοράς και ζήτησης εργασίας. Αυτό είναι που οδηγεί τους

εξειδικευμένους επιστήμονες σε πάρα πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας, υποαπασχόλησης και στο τέλος πολλούς από αυτούς τους οδηγεί στην έξοδο από τη χώρα, στη φυγή από τη χώρα.

Σε τι οφείλεται τώρα αυτή η αναντιστοιχία προσφοράς και ζήτησης εργασίας; Εδώ υπάρχει ένας μύθος που επιτρέψτε μου να προσπαθήσω να τον διαψεύσω. Ο μύθος δηλαδή ότι η χώρα μας έχει την ιδιαιτερότητα να παράγει πολύ περισσότερους επιστήμονες από όσους θα έπρεπε να παράγει.

Η Ελλάδα είναι -αν συγκρίνει κανείς τις χώρες του ΟΟΣΑ- πολύ κοντά στο μέσο όρο σε επιστημονικό προσωπικό, σε επιστήμονες. Άρα δεν ισχύει αυτό. Αυτό που ισχύει είναι ότι υπάρχει στην Ελλάδα περιορισμένη ζήτηση για πτυχιούχους, γιατί η πλειονότητα των ελληνικών επιχειρήσεων της ελληνικής επιχειρηματικότητας δεν παράγει σύνθετα προϊόντα και υπηρεσίες.

Άρα δεν τους χρειάζεται. Έχουμε ένα πολύ χαμηλό ποσοστό απασχολούμενων σε κλάδους υψηλής τεχνολογίας στο σύνολο των απασχολούμενων, έχουμε ένα χαμηλό ποσοστό εξαγωγών αγαθών υψηλής τεχνολογίας. Έχουμε περιορισμένες δαπάνες για την έρευνα και την ανάπτυξη παρά τα κίνητρα που δώσαμε εμείς σε δύσκολους καιρούς, την περίοδο των μνημονίων, αξιοποιώντας ευρωπαϊκά προγράμματα στον ιδιωτικό τομέα, σε επιχειρήσεις για να ενισχύσουν την έρευνα και την ανάπτυξη, να αυξήσουν δηλαδή τα κονδύλια.

Αν μου επιτρέπετε όσο πιο επιγραμματικά μπορώ, να πω εμείς τι κάναμε στην περίοδο που ήμασταν κυβέρνηση και μετά να πω και κάποιες σκέψεις για το τι πρέπει να γίνει από εδώ και πέρα. Εμείς κατ' αρχάς εντοπίσαμε το ζήτημα. Πέντε χρόνια μετά την έναρξη των μνημονίων στη χώρα της κρίσης, οι διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις που διαχειρίστηκαν την οικονομική κρίση με καταστροφικούς όρους δεν εντόπισαν καν το πρόβλημα.

Εμείς εντοπίσαμε σε πολύ δύσκολες δημοσιονομικές συνθήκες, θυμάστε, προσπαθήσαμε όσο μπορούσαμε να αυξήσουμε τις δαπάνες. Εντοπίσαμε το πρόβλημα, προσπαθήσουμε να αυξήσουμε τις δαπάνες να αξιοποιήσουμε όλα τα ευρωπαϊκά πρόγραμμα που είχαμε στη διάθεσή μας.

Πρώτα απ' όλα στην πρώτη κυβέρνηση ορίσαμε χαρτοφυλάκιο για την έρευνα και την καινοτομία, ως αναπληρωτής Υπουργός Παιδείας ο Κώστας Φωτάκης είχε αυτή τη θέση και νομίζω ότι έκανε πολύ σημαντικό έργο. Αυξήσαμε τον προϋπολογισμό στο 1% για την έρευνα και κινηθήκαμε σε μια πολιτική συγκροτημένη για τη συγκράτηση και την επιστροφή του εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, βασισμένοι στους εξής άξονες:

Πρώτον στην ενίσχυση της ακαδημαϊκής ερευνητικής αριστείας με υποτροφίες σε υποψήφιους διδάκτορες και μεταδιδάκτορες, σημαντική αύξηση του αριθμού των υποτροφιών και των χρημάτων των υποτροφιών, στήριξη νέων ερευνητών, δημιουργία νέων ερευνητικών ομάδων, δημιουργία του ΕΛΙΔΕΚ μια πολύ σημαντική πρωτοβουλία κατά την άποψή μου.

Στηρίξαμε την απασχόληση, την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία με την ενίσχυση της πτυχιούχων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αξιοποιήσαμε ό,τι ευρωπαϊκό πρόγραμμα υπήρχε διαθέσιμο για την ενίσχυση της νεοφυούς επιχειρηματικότητας, τις λεγόμενες επιχειρήσεις startup. Όπως είπα πιο πριν, την

έρευνα και ανάπτυξη στις επιχειρήσεις, το πρόγραμμα «Ερευνώ – Δημιουργώ – Καινοτομώ», την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα στα πανεπιστήμια.

Αυτά έγιναν μέσα σε αυτές τις δύσκολες συνθήκες που εμείς προσπαθήσαμε να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα. Προφανώς οι πόροι που είχαμε στη διάθεσή μας δεν θα ήταν δυνατό να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα στο σύνολό τους. Αναγνωρίσαμε το πρόβλημα, το εντοπίσαμε και εκπονήσαμε μια πολιτική αντιμετώπιση.

Τι πρέπει να γίνει τώρα, από εδώ και στο εξής. Δεν πρέπει να χαθεί η μεγάλη ευκαιρία των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης. Θα είναι πραγματικά κρίμα για τη χώρα οι πόροι αυτοί να πάνε για άλλη μια φορά σε φίλους, ημέτερους με αδιαφανείς διαδικασίες σε μεγάλες επιχειρήσεις και να μην γίνει μια πολύ ουσιαστική επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό, στο ανθρώπινο κεφάλαιο, στη γνώση, στην καινοτομία.

Οι δικές μας προτεραιότητες έτσι όπως τις αναλύσαμε στο πρόγραμμα «Ελλάδα+» που παρουσιάσαμε προχθές, θα μου επιτραπεί να πω ότι μπορούν να αναλυθούν σε τέσσερα επίπεδα.

Το πρώτο επίπεδο είναι η επένδυση στην έρευνα και στη γνώση. Ειδικά σήμερα που η πανδημία απέδειξε ότι χωρίς την επιστήμη, θα βρισκόμασταν σε ένα οικουμενικό αδιέξοδο και επίσης να έχουμε υπόψη μας ότι στο διεθνή καταμερισμό, μετά την πανδημία, είναι σαφές ότι προβάδισμα θα έχουν οι χώρες εκείνες που μπορούν να παράγουν προστιθέμενη αξία. Άρα η επένδυση στη γνώση και στην έρευνα είναι το πρώτο επίπεδο.

Το δεύτερο επίπεδο είναι να αλλάξουμε επιτέλους παραγωγικό μοντέλο έτσι ώστε εγώ επιτραπεί η έκφραση το παραγωγικό της χώρας να κουμπώσει πάνω στο μοντέλο αυτό, το ανθρώπινο δυναμικό, το ανθρώπινο κεφάλαιο που έχουμε και μένει αναξιοποίητο.

Δε μπορεί η Ελλάδα σήμερα να έχει το ίδιο παραγωγικό μοντέλο με προηγούμενες δεκαετίες, όταν ο εργασιακός της πληθυσμός, ήταν τελείως διαφορετικός, η σύνθεσή του. Για παράδειγμα, σχεδιάζουμε σήμερα μια οικονομία που κρίσιμο ζήτημα είναι το ζήτημα της δίκαιης πράσινης μετάβασης. Κεντρικό ζήτημα. Εκεί λοιπόν θα χρειαστούμε νέους επιστήμονες, που θα είναι ειδικευμένοι πάνω στα ζητήματα αυτά, της δίκαιης πράσινης μετάβασης.

Υπάρχουν επιστήμονες που έχουν, για παράδειγμα ειδικευθεί στις νέες αγροτικές καλλιέργειες, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στη δημιουργία των ενεργειακών κοινοτήτων, στη μετατροπή του κτιριακού δυναμικού της χώρας, σε κτίρια φιλικά προς το περιβάλλον. Πρέπει ν' αξιοποιήσουμε και να επενδύσουμε εκεί.

Το ίδιο και σε ό,τι αφορά το κομμάτι της ψηφιακής μετάβασης. Υπάρχει κόσμος, υπάρχει ανθρώπινο δυναμικό, νέοι επιστήμονες που μπορούν να δουλέψουν στον ιδιωτικό τομέα και, το κυριότερο, να φτιάξουν νέα εγχειρήματα, νεοφυείς επιχειρήσεις, νέες επιχειρήσεις στον κλάδο αυτό.

Επίσης σημαντικό, το ίδιο το κράτος, η δημόσια διοίκηση να μπει στη διαδικασία της ψηφιακής εξέλιξης. Είναι παράλογο να έχεις ως αντίληψη για τη λειτουργία του κράτους και της δημόσιας διοίκησης, το outsourcing. Και αυτό το κάνει η σημερινή κυβέρνηση σε όλα τα επίπεδα, ακόμη και στα νομοσχέδια. Δεν αξιοποιεί τίποτε ουσιαστικά από την υπάρχουσα δομή της δημόσιας διοίκησης.

Όταν λοιπόν το δημόσιο, το κράτος παράγει μέσα από τα πανεπιστήμια, τους δικούς του experts, τους εξειδικευμένους ανθρώπους, είναι αδιανόητο να μην τους αξιοποιεί. Το ίδιο και στον τομέα του πολιτισμού, που έχει, ας μου επιτραπεί η έκφραση, εγκληματικά υποτιμηθεί πόσο μπορεί να συμβάλλει ο πολιτισμός στην αναπτυξιακή πορεία του τόπου.

Αντί να τσιμεντώνουμε την Ακρόπολη, καλό θα ήταν να δούμε πώς μπορούμε να αξιοποιήσουμε τους εκατοντάδες, ίσως και χιλιάδες διδάκτορες, μεταδιδάκτορες, πτυχιούχους, αποφοίτους της αρχαιολογίας, της ιστορίας, πώς θ' αναβαθμίσουμε τους χώρους πολιτισμού, τα μνημεία, τα μουσεία, πώς θα ψηφιοποιήσουμε τα μουσεία και τα μνημεία για να έχουν πρόσβαση απ' όλο τον κόσμο, πώς θα αξιοποιήσουμε λοιπόν αυτή την προστιθέμενη αξία για την ελληνική οικονομία που ονομάζεται πολιτισμός.

Είναι πολλές οι πτυχές που μπορούμε να συζητήσουμε, το βασικό όμως είναι και το επαναλαμβάνω, αν το ανθρώπινο δυναμικό, το ανθρώπινο κεφάλαιο είναι στο επίκεντρο της πολιτικής μας σκέψης, ή το θεωρούμε πλεονάζον προσωπικό.

Το τρίτο επίπεδο, αν το δεύτερο όπως είπα ήταν το παραγωγικό μοντέλο και το πρώτο η επένδυση στη γνώση και στην έρευνα, είναι το εργασιακό που είπα πιο πριν. Με δυο λόγια θα το πω, δεν πιστεύω ότι μπορεί η χώρα να έχει μέλλον, αν οι εργαζόμενοι σ' αυτή τη χώρα δεν αισθάνονται ασφαλείς.

Πρέπει να αποκατασταθεί το αίσθημα ασφάλειας, ώστε να μπορέσει να απελευθερωθεί η δημιουργικότητα και η γνώση των ανθρώπων, ιδίως των νέων επιστημόνων που καταπιέζονται σήμερα, υποαμείβονται και το μέλλον τους με βάση την πολιτική της κυβέρνησης είναι 10ωρα για 600, 700 ευρώ και υπερωρίες απλήρωτες.

Στη χώρα με τη μεγαλύτερη ανεργία στην Ευρωπαϊκή Ένωση και κυρίως στους νέους, έρχεται αυτό το νομοσχέδιο τώρα που πιστεύω πραγματικά ότι θα είναι μια ταφόπλακα, θα βάλει τους όρους για μια νέα γενιά ανέργων, υποαμειβόμενων νέων επιστημόνων και εν τέλει, για ένα νέο, ίσως ισχυρότερο κύμα brain drain, φυγής δηλαδή του ανθρώπινου κεφαλαίου στο εξωτερικό.

Τέλος, το τελευταίο επίπεδο της πρότασής μας, είναι το κοινωνικό ζήτημα. Σήμερα στην Ελλάδα, γίνεται μια προσπάθεια ακύρωσης ενός κοινωνικού συμβολαίου δεκαετιών, ενός κοινωνικού συμβολαίου που είχε την εξής λογική: Ότι ο κάθε πολίτης, μέσω της μόρφωσης, μέσω της εκπαιδευτικής διαδικασίας και των σπουδών του, θα μπορούσε να διεκδικήσει να ζήσει μια καλύτερη ζωή. Ο αναδιανεμητικός ρόλος της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Αυτό σήμερα φαίνεται να ακυρώνεται. Και οι νέοι, τα πανεπιστήμια, οι φοιτητές, οι ερευνητές, οι διδακτορικοί, φαίνεται να στοχοποιούνται συλλήβδην. Ήταν μάλιστα χαρακτηριστική και η αποστροφή του οικονομικού συμβούλου του Πρωθυπουργού, ότι οι διδάκτορες, είναι τεμπέληδες που έχασαν το χρόνο τους κάνοντας ένα διδακτορικό.

Αυτό δείχνει μια φιλοσοφία. Και βεβαίως δε μπορώ να μην αναφερθώ στο νομοσχέδιο-έκτρωμα της κυρίας Κεραμέως, μέσα στην πανδημία σε μια περίοδο που είναι τεράστια η φόρτιση για κάθε οικογένεια, κυρίως για τους νέους ανθρώπους, το στρες των νέων παιδιών που θα δώσουν φέτος πανελλαδικές εξετάσεις.

Αποφασίζει να μειώσει τους εισακτέους κατά 20 με 30 χιλιάδες, 25.000 περίπου νέοι άνθρωποι μετά τις πανελλαδικές εξετάσεις δε θα χαμογελάσουν και οι οικογένειές τους θα αναγκαστούν να ψάχνουν να βρουν έναν τρόπο, είτε να φύγουν στο εξωτερικό είτε να πάνε σε κάποιο κολέγιο, διότι ουσιαστικά με την ελάχιστη βάση εισαγωγής, βάζει έναν φραγμό. Και βάζει έναν φραγμό με όσες παρενέργειες μπορεί να έχει αυτό για τα πανεπιστήμια, σχολές, περιφερειακά τμήματα που χωρίς φοιτητές θα κλείσουν.

Κλείνω, γιατί νομίζω ότι ήδη μακρηγόρησα. Πιστεύω ότι έχουμε μπροστά μας μια σημαντική ευκαιρία που δεν πρέπει να χάσουμε. Φοβάμαι ότι δεν συζητάμε καν για το μεγάλο ζήτημα που αφορά τη χώρα και το μέλλον της, που είναι το πιο σημαντικό ανθρώπινο κεφάλαιό της οι νέοι επιστήμονες, οι νέοι άνθρωποι με σπουδές, με ένα και δύο, πολλές φορές και με τρία πτυχία. Δε μιλάμε γι' αυτό καθόλου.

Λέμε ευχές για το brain drain αλλά δε μιλάμε για το πώς θα το αποτρέψουμε, πώς θα δημιουργήσουμε τις συνθήκες εκείνες ώστε ν' αξιοποιήσουμε αυτό το δυναμικό, να μείνει στη χώρα και να προσφέρει στη χώρα.

Εμείς λοιπόν στον αντίποδα θεωρούμε ότι θα πρέπει να μη χαθεί αυτή η ευκαιρία, το σχέδιο «ΕΛΛΑΔΑ+» δίνει ιδιαίτερο βάρος στο ανθρώπινο κεφάλαιο, στους νέους επιστήμονες. Θεωρούμε ότι ο μόνος τρόπος για να έχει αυτή η χώρα μέλλον, είναι να πάψει αυτή τη σισύφεια πορεία, να πάψει σαν το Σίσυφο κάθε επόμενη δεκαετία να προσπαθεί να επουλώσει τις πληγές της προηγούμενης.

Και ο μόνος τρόπος για να πάψει να το κάνει αυτό, είναι να επενδύσει στις πιο παραγωγικές γενιές, ούτως ώστε να πετύχει τρεις θεμελιώδεις στόχους: Οικονομική ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή, περιβαλλοντική ισορροπία.

Μ' αυτές τις σκέψεις θέλω να σας ευχαριστήσω και να ζητήσω συγγνώμη αν μακρηγόρησα.

Παρέμβαση του Προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία, κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης

Εγώ δεν θέλω να μακρηγορήσω, ήταν μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση και οι παρεμβάσεις νομίζω είχαν πολύ μεγάλο ενδιαφέρον.

Νομίζω ότι απ' όλους τους ομιλητές και τις ομιλήτριες αλλά και από τις ερωτήσεις που κατατέθηκαν πριν από λίγο, αναδεικνύεται ως ανάγκη να υπάρξει αύξηση των δημόσιων δαπανών για την έρευνα και το εκπαιδευτικό σύστημα σε όλες τις βαθμίδες του, βεβαίως εδώ συζητήσαμε περισσότερο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και τη μετατριτοβάθμια, δηλαδή τους ερευνητές, τους διδάκτορες και τους μεταδιδάκτορες και βεβαίως αναδείχθηκε ως αξία ξεχωριστή για μια κοινωνία, η γνώση η οποία μπορεί να μετατραπεί και σε προστιθέμενη αξία εάν υπάρχει ένας σοβαρός σχεδιασμός σύνδεσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας και της ερευνητικής διαδικασίας, με την κοινωνία, είτε αν θυμάμαι καλά ο συνάδελφός μου πολιτικός μηχανικός και μεταδιδάκτορας μίλησε για τη σύνδεση της έρευνας και της παραγόμενης γνώσης με την κοινωνία και όχι μόνο με την αγορά, όπως συνηθίζουμε να ακούμε, όλο το προηγούμενο διάστημα.

Έχω τη γνώμη επίσης ότι για να προσπαθήσω να προσεγγίσω το ερώτημα το οποίο τέθηκε σε σχέση με την κρατική παρέμβαση, τον κρατικό παρεμβατισμό για την κατεύθυνση της ερευνητικής διαδικασίας εκεί όπου έχει ανάγκη η κοινωνία να πω ότι μου κάνει εντύπωση ότι πριν από ένα χρόνο, πριν τη πανδημία, δεν θα τολμούσαμε να μιλήσουμε τόσο εύκολα για κρατικό παρεμβατισμό.

Το κράτος ξαναγίνεται trendy! Η κρατική παρέμβαση συνειδητοποιούμε ότι είναι αναγκαία, η δημόσια παρέμβαση. Εγώ να το πω λίγο πιο εύχρηστα: δεν μπορεί καμία κοινωνία να προχωρήσει, αν δεν υπάρχει η συλλογική γνώση, η συλλογική επεξεργασία και η δημόσια παρέμβαση για να κατευθύνει στις κοινωνικές ανάγκες παραγόμενες αξίες.

Δεν μπορούμε να προχωρήσουμε χωρίς δημόσιο σύστημα υγείας αυτό νομίζω ότι είναι το απαύγασμα αυτής της κρίσης της υγειονομικής, δεν μπορούμε όμως να προχωρήσουμε και χωρίς ένα συγκροτημένο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα, άρα ειπώθηκε και πολύ έντονα από τον Αντιπρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων τον κ. Σπύρο Γεωργιάτο ότι δεν μπορεί να προχωρήσουμε αν δεν έχουμε πολιτική βούληση, αλλά και δημοσιονομικές δυνατότητες για μια γενναία αύξηση των δαπανών, στην εκπαίδευση, στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στην έρευνα. Μίλησα μάλιστα για ένα σχέδιο Μάρσαλ.

Θα ήθελα να θέσω ως ερώτημα στον Σπύρο και στους συνομιλητές, ιδίως στους εκπροσώπους των διοικήσεων των πανεπιστημίων που είναι σήμερα στην κουβέντα μας και την κυρία Λαλιώτη, αν έχουν υπόψη τους τι προβλέπεται από το σχέδιο «Ελλάδα 2.0» το σχέδιο δηλαδή της κυβέρνησης για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Από τα 32 δις τι προβλέπεται για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Είναι εξαιρετικά χαμηλές οι δαπάνες που προβλέπονται σε αντίστιξη για να σχολιάσω και την υπενθύμιση που έγινε πριν από λίγο από τον κ. Γεωργαντά σε σχέση με το «σκοιλ ελικικού» το περιβόητο, σε αντίστιξη με τα χρήματα που προβλέπονται, τα κονδύλια που προβλέπονται για κέντρα κατάρτισης.

Με βάση αυτό το σχέδιο δηλαδή όλη η χώρα θα γίνει μια χώρα απέραντων προγραμμάτων κατάρτισης. Αν δεν κάνω λάθος, 1 δις. Σε αντίθεση με κάποιες δεκάδες, 170 εκατομμύρια που προβλέπονται για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Άρα για να επανέλθω, θεωρώ ότι η δημόσια παρέμβαση που θα ρυθμίζει εν πάση περιπτώσει την κατεύθυνση της παραγόμενης έρευνας έτσι ώστε να καλύπτει τις κοινωνικές ανάγκες, χωρίς κατ' ανάγκη να αντιβαίνει στους όρους αγοράς γιατί και η αγορά πρέπει κι αυτή να ρυθμίζεται από κανόνες και η αγορά πρέπει κι αυτή να απαντάει στις κοινωνικές ανάγκες και όχι μονάχα στον πολλαπλασιασμό των κερδών και στην αύξηση της υπεραξίας, ιδιαίτερα εκεί που έχουμε προστιθέμενη αξία όπου είναι σχετική όπως είπε πάλι ο κ. Γεωργαντάς.

Συνεπώς η άποψή μου είναι ότι θα πρέπει να μελετήσουμε και το μοντέλο της Ιρλανδίας κι άλλα μοντέλα διότι στο τέλος της ημέρας η επιστήμη πρέπει να έχει ένα στόχο την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών.

Το δεύτερο ερώτημα που ετέθη αν δεν κάνω λάθος αφορά το θέμα της γραφειοκρατίας. Νομίζω ότι είναι ένα πάγιο και διαχρονικό πρόβλημα της ελληνικής δημόσιας διοίκησης, δεν μπορώ να ισχυριστώ ότι καταφέραμε πάρα πολλά πράγματα.

Είναι πολλές φορές πολύ μπλεγμένες οι σχέσεις και χρειάζεται πέρα από πολιτική βούληση, και ο χρόνος και η τόλμη να κάνει κανείς ριζικές τομές. Νομίζω όμως ότι η ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης είναι μια ευκαιρία σε ένα βαθμό για να αντιμετωπιστεί αυτό το τεράστιο πρόβλημα.

Εγώ θα θέσω ως παράδειγμα, δε μπορώ να ξέρω λεπτομέρειες σε σχέση με το ΔΟΑΤΑΠ, γιατί αυτή είναι η ερώτηση, αλλά θέλω να θέσω ως παράδειγμα αυτό που συμβαίνει σήμερα για δεκάδες χιλιάδες συμπολίτες μας της τρίτης ηλικίας που βγαίνουν στη σύνταξη και κάνουν 2 και 3 και 4 χρόνια για να πάρουν στα χέρια τους αυτό το οποίο δικαιούνται.

Είναι γύρω στις 400.000 οι εκκρεμείς συντάξεις σήμερα. Αυτό το πρόβλημα είναι πρόβλημα γραφειοκρατίας σ' έναν πάρα πολύ μεγάλο βαθμό. Και η ψηφιοποίηση αλλά και η ενίσχυση των αρμοδίων υπηρεσιών που με ανθρώπινο δυναμικό για να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα, θα μπορούσαν να δώσουν λύση.

Άρα είναι ένας συνδυασμός πολιτικής βούλησης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών. Εμείς βρήκαμε 300.000 εκκρεμείς συντάξεις, φτάσαμε στις 100.000 μέσα σε δυο χρόνια ακριβώς επειδή, χωρίς να έχουμε τη δυνατότητα, γιατί ήμαστε στο λεγόμενο attrition rule, δηλαδή μια πρόσληψη για κάθε, στην αρχή 5 αποχωρήσεις, μετά έγινε κάθε 3, στο τέλος φτάσαμε μία προς μία, αλλά αξιοποιήσαμε τα ευρωπαϊκά κονδύλια για να προσλάβουμε 5.000 νέους επιστήμονες σ' ένα πρόγραμμα για την αξιοποίηση των ικανοτήτων τους και των δεξιοτήτων και της γνώσης τους, για την κάλυψη συγκεκριμένων κοινωνικών αναγκών της δημόσιας διοίκησης.

Ένα μεγάλο αριθμό εξ αυτών, τον είχαμε βάλει να δουλεύει στον ΕΦΚΑ, για ν' αντιμετωπίσει αυτό το πρόβλημα και έτσι φτάσαμε από τις 400.000 στις 100.000. Με το που ανέλαβε αυτή η κυβέρνηση, ένα από τα πρώτα πράγματα που έκανε, ήταν να μην ανανεώσει αυτό το πρόγραμμα ενώ είχε κονδύλια και είχε τη δυνατότητα.

Διότι ήταν ένα πρόγραμμα που εν πάση περιπτώσει, ήταν ετήσιο, το κρατήσαμε δεύτερο χρόνο, υπήρχε η δυνατότητα να ανανεωθεί και προοπτικά εμείς λέγαμε ότι θα μπορούσε να δοθεί και η δυνατότητα αυτά τα παιδιά να πάρουν κάποια μόρια για να γίνει μια διαδικασία μέσω ΑΣΕΠ, προκειμένου να μπορέσουν να ενταχθούν στο δημόσιο τομέα.

Η αντίληψη της κυβέρνησης Μητσοτάκη, το έθεσα και στη Βουλή, συναντήθηκα πολλές φορές με τα ίδια αυτά τα παιδιά, έκαναν έναν πολύ σπουδαίο αγώνα, ήταν «όχι, δεν τους χρειαζόμαστε». Είναι η αντίληψη απέναντι στους νέους επιστήμονες. Είναι μια αντίληψη απαξιώτικη για τις γνώσεις τους, για τις δυνατότητές τους, για την προσφορά που μπορεί να έχουν στην ελληνική κοινωνία, στη δημόσια διοίκηση.

Έτσι λοιπόν θα είχε λυθεί σήμερα αυτό το πρόβλημα. Τώρα έρχεται ο κ. Χατζηδάκης και λέει «outsourcing». Όχι μέσα από το δημόσιο, θα το δώσουμε σε κάποιες εταιρείες. Πώς θα τις πληρώνουμε αυτές τις εταιρείες και τους ιδιώτες λογιστές; Παρακρατώντας από τη σύνταξη των ανθρώπων οι οποίοι θα έπρεπε να είχαν βγει στη σύνταξη δυο χρόνια πριν, δικαιούνται αυτά τα χρήματα και θα πληρώσουν και γρηγορόσημο από πάνω στον ιδιωτικό τομέα.

Αυτή είναι μια άλλη αντίληψη συνολικά, είναι δυο συγκρουόμενες αντιλήψεις, είναι το πώς μπορείς να φτιάξεις έναν δημόσιο τομέα πιο λειτουργικό, λιγότερο γραφειοκρατικό, να απαντά στις ανάγκες της κοινωνίας και των πολιτών, αξιοποιώντας το ανθρώπινο δυναμικό και το άλλο που λέει, δε χρειάζεται να απαντήσουμε σε όλα αυτά, η αγορά μπορεί να μας τα λύσει, θα τα δίνουμε όλα outsourcing, βεβαίως θα ταλαιπωρείται ο πολίτης λίγο περισσότερο και θα πληρώνει και λίγο περισσότερο ακόμα κι από αυτά που δικαιούται.

Είπα δε θα μακρηγορήσω κι έχω ήδη μακρηγορήσει. Θέλω να επιστρέψω στην αρχική μου επισήμανση. Αυτό το οποίο συζητάμε σήμερα, είναι ίσως ένα από τα κρισιμότερα ζητήματα που αφορά τη χώρα μας, ένα από τα κρισιμότερα ζητήματα για την Ελλάδα του σήμερα και του αύριο, ιδίως του αύριο.

Εάν δεν επενδύσουμε στο έμπυχο δυναμικό, στους νέους επιστήμονες, στους ανθρώπους εκείνους που έχουν ξοδέψει χρόνια από τη ζωή τους για να αποκτήσουν τη γνώση και αν δεν προσπαθήσουμε συλλογικά να ανταποδώσουμε αυτό τον κόπο προκειμένου να αξιοποιήσουμε τις δυνατότητές τους, νομίζω δε θα μπορέσουμε να έχουμε αυτό που οραματιζόμαστε, δηλαδή μια προοπτική βιώσιμης και διατηρήσιμης ανάπτυξης και δίκαιης ανάπτυξης.

Όσον και αν οι αριθμοί, οι ρυθμοί ενδεχομένως μπορεί να είναι θετικοί και πολλές φορές, οι αριθμοί δε δείχνουν την αλήθεια, διότι κι άλλα χρόνια σ' αυτή τη χώρα είχαμε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης πηγαίνοντας προς τους Ολυμπιακούς Αγώνες, σας θυμίζω, αλλά ήταν μια ανάπτυξη η οποία δημιουργούσε μεγάλες κοινωνικές ανισότητες. Δεν αξιοποιήθηκε σωστά, δεν ήταν λοιπόν ούτε βιώσιμη ούτε δίκαιη.

Αυτή είναι λοιπόν μια συζήτηση που αφορά το μέλλον. Θέλω να σας ευχαριστήσω θερμά που την ανοίξατε, και τα τρία Ινστιτούτα. Το σχέδιο «ΕΛΛΑΔΑ+» την εμπεριέχει σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό και ελπίζω αυτό το debate ανάμεσα στις δυο αλληλοσυγκρουόμενες λογικές, να ανοίξει το επόμενο διάστημα στην ελληνική κοινωνία και να συμπεριλάβει, ιδίως τους ανθρώπους που αφορά, νέες και νέους επιστήμονες, ερευνητές, και με την ευρύτερη έννοια νέους, διότι εδώ συνειδητοποιούμε ότι κυρίως στους επιστήμονες, τους επισφαλείς, η νεότητα είναι μια σχετική έννοια, μπορεί να φτάσει κανείς και στα 50 του και να θεωρείται νέος, ταλέντο όπως λέμε.

Με αυτές τις σκέψεις θέλω να σας ευχαριστήσω για άλλη μια φορά, για τη δυνατότητα που δίνετε να ανοίξει αυτή η συζήτηση.